

rijkend met een nieuwe kunst, kan men zeggen dat de beeldhouwkunst, afgezien dan van de uitzonderingen die ik vermeldde, maar die zich verliezen in den rommel, uitgesteld op deze tentoonstelling, zich in een impasse bevindt. De schoone krachtsinspanning wordt niet meer volgehouden. Vele van haar adepten zijn ondergegaan in een geesteloos naturalisme.

De zuiver abstracte speculaties die in de beeldbouw-, gelijk in de schilderkunst vaak niets anders inhielden dan de onmacht vol pretenties van eenige primitieve geesten, pogende hun diepe onwetendheid en hun gebrek aan talent te verbergen achter een mom van pseudo wetenschap, waarvan niemand het slachtoffer was dan zij zelven, en een zeer bewust charlatanisme, dat slechts trachtte te epateeren om zich snel te doen opmerken, dat alles is op een lamentabele manier in elkaar gezakt. De apostelen, met hun scherp en commercieelen zin voor actualiteit hebben den wind van realisme gevoeld, die in de kunsten komt te blazen. Een spiritueel realisme, alleen voor zoover zijn basis betreft van abstracten geest doordrongen, gelijk men het ook in de grieksche en romaansche werken waarneemt, artistiek gesproken: werkelijk wetenschappelijk, maar niettemin realisme. In het abstracte biedt de tentoonstelling zoo goed als niets. De beeldhouwkunst, die uit den aard van haar materie, en ook uit hoofde van den eenvoud harer expressiemiddelen, een meer rationeelen geest eischt, verwerpt gereeder iedere charlatanerie, dat de kleur nog wel toelaat in de schilderkunst, met haar in grondverf aange-streken oppervlakten en haar bonte vlekken, die er kunnen uitzien of zij mysterieuze diepten bedekken, maar die in werkelijkheid niets zijn dan de armoedigheden die men voor zich ziet. Volumens van drie dimensies verraden al gauw de leegte die schuilt in hun vormen, welke puur en zuiver heeten, maar die in werkelijkheid verdraaid zijn of zwaar en grof tot in het monsterlijke.

De abstractie om de abstractie bestaat niet. Dat wat wij kunnen beschouwen als abstractie bij uitnemendheid, een mathematische formule, is slechts in schijn abstract, en voor de leeken. Voor een wiskundige dekt een formule een diepe en zinvolle werkelijkheid. Ontnemen wij den zin aan een formule en zij wordt een belachelijke en onnoozele monsterlijkheid. Zelfs de geometrische voorstelling van een mathematische formule is in werkelijkheid nonsens: een formule heeft enkel waarde door hetgeen zij aan werkelijkheid vertegenwoordigt. Iedere abstracte voorstelling in de plastische kunst is een bêtise, want zij heeft in 't geheel geen zin. Zij is slechts wat zij is — en dat is niets. Alleen het niets is abstract.

Mathematici bedienen zich van formules want zij vormen hun materiaal. Hetzelfde geldt voor de architecten. De zuiver bouwkundige conceptie schijnt noodzakelijkerwijze abstract. Maar zij dekt een groote werkelijkheid, het bouwwerk, met zijn nuttige bestemming zij het ook alleen in haar expressie als zuivere kunst. Deze expressie, de architect onderstreept en verklaart haar, zich beroepend op de beeldhouwkunst, wier warmte en poëzie haar conceptie